

УДК 811.161.2'374:351.741
DOI: 10.31733/2078-3566-2024-1-408-415

Лілія УДОВІЧЕНКО©

аспірант

(Харківський національний педагогічний університет
імені Г. С. Сковороди, м. Харків, Україна)

«СЛОВНИК СУЧАСНОГО ПОЛІЦЕЙСЬКОГО» ЯК ІНСТРУМЕНТ ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Окреслено засади створення «Словника сучасного поліцейського», адже працівники Національної поліції України у своїй професійній діяльності активно послуговуються фаховою термінологією. Аналіз наукових і лексикографічних праць засвідчив, що на сьогодні українська поліцейська термінологія як система професійної лексики не виокремлена і як самостійна не вивчалася, не підлягала лексикографуванню, що й обґрунтовує актуальність цієї наукової розвідки.

Висвітлено проблеми виокремлення поліцейської термінології з погляду суміжності з іншими фаховими мовами. Представлено багаторівневу джерельну базу словника й охарактеризовано загальні підходи і принципи його створення. Запропоновано структуру словникової статті відповідно до фахових функцій словника й надано зразки її оформлення.

Зазначений словник дозволить сформувати спеціалізовану систему понять, що забезпечить мовні потреби фахової поліцейської діяльності.

Ключові слова: «Словник сучасного поліцейського», українська поліцейська термінологія (УПТ), фахова мова, лексикографічні принципи, словникова стаття, реєстрова одиниця, фахова поліцейська діяльність.

Постановка проблеми. Національна поліція України, згідно з положеннями законодавчих актів, виконує традиційні функції: запобігання й боротьби зі злочинністю, забезпечення публічної безпеки та порядку, захисту основоположних прав і свобод людини, забезпечення функціонування права в суспільстві тощо. Для ефективного здійснення означеної діяльності правоохоронні органи повинні мати високий рівень фахової підготовки, зокрема й мовної, що охоплює безліч сфер життєдіяльності суспільства.

Серед широкого кола професійних компетентностей сучасного поліцейського можемо виокремити загальні й спеціальні (фахові). Загальні компетентності необхідні для виконання професійних завдань, організації ефективної комунікації, результативної роботи з інформацією, надання невідкладної допомоги (як домедичної, так і медичної). Спеціальні (фахові) компетентності потрібні для виявлення та документування правопорушень, повного й точного знання процедури й відображення результатів професійної діяльності в організаційно-розпорядчій документації, що передусім вимагає кваліфікованого оперування фаховою термінологією лексикою, українською поліцейською термінологією (далі – УПТ).

Аналіз публікацій, в яких започатковано вирішення цієї проблеми. Нормативна база, представлена Конституцією України, кодексами, законами, положеннями, інструкціями, службовими наказами тощо, містить велику кількість термінів, що стосуються сфери діяльності поліцейських. Сьогодні поліцейська служба також керується численними науковими й навчально-методичними виданнями, що покликані формувати відповідні фахові компетентності. Наприклад, це енциклопедичні й довідкові видання: «Антологія української юридичної думки» (гол. ред. Ю. Шемшученко), зокрема том 5: «Поліцейське та адміністративне право» (відп. редактори Ю. Римаренко, В. Авер'янов); «Міжнародна поліцейська енциклопедія» (відп. ред. Ю. Римаренко, Я. Кондратьєв, Ю. Шемшученко); «Довідник працівника Національної поліції: методичні рекомендації» (автори: Т. Мінка, О. Комісаров,

© Л. Удовіченко, 2024

ORCID iD: <https://orcid.org/0000-0001-5953-2923>

vorotnikova225@gmail.com

В. Гаркуша, М. Репан); «Довідник (словник термінів) з тактичної підготовки» (ред. В. Покайчук, В. Поливанюк); а також навчальні посібники, зокрема: «Комунікативна компетенція працівника Національної поліції (автор Т. Крашеніннікова), «Настільна книга працівника національної поліції України» (автори: Д. Журавльов, О. Дрозд, С. Чернявський, Н. Кузнецова, К. Чижмарь, К. Бабенко, В. Журавель, О. Продивус), «Основи тактичної підготовки працівників правоохоронних органів» (автори: В. Чмелюк, В. Грищук, С. Бадьора).

Ураховуючи завдання, функції правоохоронних органів, а також компетентності сучасного поліцейського, робота з інформацією професійного наповнення, фахова комунікація, дотримання лінгвістичної чіткості при оформленні документації передбачає володіння системою відповідної термінологійної лексики та вправне її використання у професійній діяльності. Однак, незважаючи на значну кількість законодавчих джерел, організаційно-розпорядчих документів, певних кроків у систематизації професійної термінології поліцейських, на сьогодні відсутній фаховий словник, що комплексно відображав би всі сфери зазначеної професійної діяльності.

Зважаючи на вищевикладене, вважаємо, що сучасна УПП потребує ґрунтовного опрацювання й систематизації, а розробка й укладання термінологійного словника сучасного поліцейського диктується часом, а отже, є проблемою актуальною.

Мета цієї наукової розвідки – створити концепцію сучасного фахового словника поліцейського. Реалізація мети передбачає виконання таких завдань, як: 1) вивчення досвіду у сфері теоретичної й практичної лексикографії; 2) окреслення проблем поліцейської термінології; 3) розробка системи відбору термінів і структури словника сучасного поліцейського відповідно до його фахових функцій.

Зважаючи на динамічні зміни, зумовлені реформами й правовим режимом воєнного стану, вважаємо, що такий словник сприятиме впорядкуванню й унормуванню терміноодиниць означеної сфери діяльності, а також стане в нагоді правоохоронцям, які здобувають фах поліцейського.

Об'єктом дослідження є поліцейська термінологія, а предметом – принципи укладання термінологійного словника, його концептуальні засади.

Виклад основного матеріалу. Терміносистема – особливий прояв функціонування мови. Як стверджує О. Медведь, «ще впорядкована сукупність термінів, що набуває ознак системності в результаті поступового розвитку певної науки чи галузі знання та завдяки цілеспрямованій кодифікаційній, нормативній лінгвістичній обробці відповідної термінології, щоб найчіткіше відбивати її поняттєвий континуум та відповідати мовним закономірностям і системі» [10, с. 48].

Вищезазначене поняття передбачає наявність критеріїв, котрим мають відповідати терміни під кутом їх системної організації. Достатньо обґрунтованими, на нашу думку, є критерії, визначені О. Кучеренко, зокрема: цілісність, структурність, ієрархічність, взаємозалежність, динамічність, окресленість, відкритість [8, с. 4]. А. Д'яков, Т. Кияк, З. Куделько, розвиваючи тему терміносистем, відзначають, що це сукупність елементів цілого, між якими існує обов'язковий і тривкий зв'язок [2, с. 11].

Таким чином, термінологійні словники, відображаючи лексику спеціальної сфери, «мають чітко окреслене функційне призначення – ...забезпечувати наукову, навчальну, виробничу діяльність» [4, с. 146–147].

Актуальною вважаємо думку О. Тараненко, яка наголошувала, що словник нового типу повинен бути реєстраційно-нормативним, дескриптивно-прескриптивним, різноаспектним, активного типу, тобто орієнтованим на активне засвоєння мови шляхом найширшого опису реального функціонування мовних одиниць, а також багатоцільовим та універсальним [12, с. 3].

У професійній сфері поліцейських сформувалася особлива мова як знакова система, що слугує не лише засобом передачі професійної інформації, але й засобом професійного спілкування – усного й писемного. Професійна лексика сучасного поліцейського містить і вузькоспеціальні службові терміни (дрібне хуліганство, кіберполіція, однострій, оперативно-розшукова діяльність, патрульна поліція, публічна безпека й порядок, служба в поліції тощо), і юридичні (деліктоздатність, диспаша, довіреність, закон, позов, правопорушення, правочин, юридична колізія тощо), військові (боєприпаси, бойові дії, засоби ініціювання (підриву), лінія фронту, мобілізація, територіальна оборона тощо), медичні (екстрена медична допомога, домедична допомога, перша невідкладна допомога, відкритий перелом, зупінка серця тощо), а

також терміни багатьох дотичних до поліційної діяльності сфер (громадської, господарської, адміністративної, технічної тощо).

Як відомо, терміни конкретної сфери знань не можуть функціювати ізольовано, вони взаємодіють з іншими групами в межах терміносистеми, є взаємообумовленими та взаємозалежними, і тільки за умов їхньої узгодженості можна досягти точності передачі інформації, точності відображення певних понять про ті чи ті явища об'єктивного світу [9, с. 38].

У зв'язку з цим джерельна база словника багаторівнева: вона складається зі сформованих законодавчими органами нормативно-правових документів – законів (Конституції України, кодексів України, законів України) і підзаконних нормативно-правових актів (постанов Верховної Ради України та Кабінету Міністрів України, указів Президента України, наказів, розпоряджень, рішень міністерств та інших центральних органів виконавчої влади – наказів, постанов, статутів, положень, інструкцій, що мають однакову юридичну силу з нормативно-правовими актами, що їх затверджують), а також науково-навчальних ресурсів – енциклопедій, словників, довідників, підручників, посібників, Інтернет-ресурсів та ін.

Означена лексикографічна праця буде доповнена також термінами, виокремленими із сучасних наукових досліджень, з урахуванням специфіки виконання поліцейськими своїх службових обов'язків, зокрема в умовах воєнного стану.

За своїм типом «Словник сучасного поліцейського» – це термінологічний словник дефініційного й активного типів, адже «основна функція словників активного типу – сприяти синтезу мовлення, допомагати моделювати мовлення, будувати комунікацію відповідно до конкретних мовленнєвих жанрів, подій, ситуацій» [5, с. 8]. Термінологічний словник, як відомо, – це різновид лінгвістичного словника, у якому представлено термінологію однієї або кількох галузей знань. Дефініції в словнику цитовано або узагальнено, локалізовано за ситуативними умовами використання, що реалізує галузевий принцип, тобто за умови паралельного функціонування терміна в різних сферах подаємо його специфічну дефініцію.

Основним принципом подання статей у зазначеній лексикографічній праці є алфавітний (засуджений, захисник, захист). У випадку вираження словосполученням термін розташовується, зважаючи на перше слово (сторони кримінального провадження, суд апеляційної інстанції). У разі збігу перших двох чи більше компонентів термінів-словосполучень терміноодиночці розташовано з урахуванням алфавіту другого слова (досудове розслідування, досудове слідство).

Реєстрову одиницю (слово або словосполучення) подаємо напівжирним шрифтом із урахуванням чинних правил редакції «Українського правопису» 2019 року (*Національна поліція України, судові рішення*) із зазначенням наголосу – акцентуаційний параметр (*скарга, торгівля зброєю*), однак в односкладних словах наголос не зазначаємо.

Реєстрові одиниці розміщено за опорним словом та алфавітно-гніздовим принципом і представлено переважно одно- (дівання, допит, слідчий, підозрюваний та ін.), дво- (досудове слідство, кримінальне провадження, негласна перевірка, поліцейська дільниця, поліцейські комісії та ін.), три- (жертва насилля в сім'ї, контрольно-пропускний пункт та ін.), рідше – чотири- (автоматизовані робочі місця користувачів та ін.), п'яти- (наряд охорони вантажів та мобільних об'єктів, порядок складання Присяги працівниками поліції та ін.), шести- (маршрут охорони при організації охорони фізичних осіб та ін.) і семикомпонентними термінами (звіт дільничних офіцерів поліції та поліцейських офіцерів громад та ін.). Поєднання алфавітного й гніздового принципів здійснюється, зважаючи на правило розміщення за алфавітом перших літер усіх слів (вогнева підготовка, загальнопрофільна підготовка, службова підготовка, тактична підготовка, фізична підготовка, функціональна підготовка).

Терміни наводимо у формі називного відмінка однини (ухвала, контрабанда, заручник, позов), окрім випадків, коли термін переважно або вживається лише в множині (аліменти, учасники кримінального провадження, значні правочини), зазначаючи ключові граматичні параметри, що полегшить користувачу їх використання у мовленні – принцип граматичної параметризації реєстрової одиниці.

У процесі параметризації термінів спираємося на види діяльності поліції – галузевий параметр, зокрема: 1) адміністративна поліційна діяльність; 2) поліційна діяльність органів досудового розслідування; 3) поліційна діяльність оперативної

розшукових підрозділів; 4) охоронна поліцейська діяльність [1, с. 120] (див. нижче Умовні скорочення).

Якщо реєстрова одиниця одночасно використовується в різних професійних ситуаціях поліцейських, то кожний випадок такого функціонування подаємо через крапку з комою з відповідними поясненнями та зазначенням конкретного джерела – за принципом перехресних відсилок (див. нижче Умовні скорочення).

У Передмові «Словника сучасного поліцейського» представлено основні засади й принципи укладання зазначеної лексикографічної праці. Список скорочень одиниць джерельної бази подано наприкінці словника (фрагмент такого списку для прикладу подано в кінці статті). Список умовних скорочень та умовних позначок подано на початку, зокрема:

Умовні скорочення:

- (с.р.; -ань, мн.) – граматичні параметри терміна;
- адмін. – адміністративна поліційна діяльність;
- Див. – перехресне відсилання до спорідненого терміна;
- досудов. – поліційна діяльність органів досудового розслідування;
- опер. – поліційна діяльність оперативно-розшукових підрозділів;
- охорон. – охоронна поліцейська діяльність.

Список умовних позначок базується на символічних значеннях літер грецького алфавіту, що певною відносною мірою репрезентують функційні параметри словникової одиниці: Δ Дельта (грец. $\Delta\acute{\epsilon}\lambda\tau\alpha$) – четверта літера грецької абетки, що в математиці відображає величину зміни значення змінних, а в чинній словниковій концепції – ситуативний параметр, у межах якого застосовується термін; Θ Тета (грец. $\Theta\acute{\eta}\tau\alpha$) – восьма літера грецького алфавіту, що в грецькій космології символізує рівновагу та об'єднання, а в словниковій статті представляє параметр контекстуального вживання терміна; Ω Омега (грец. $\Omega\mu\acute{\epsilon}\gamma\alpha$) – двадцять четверта й остання буква алфавіту, що позначає багатство й достаток, успішне завершення справ, план, схему, а в словниковій статті вказує на законодавчу базу, що регламентує дії, позначені терміном.

Умовні позначки:

- Δ – ситуативний параметр, у межах якого застосовується термін;
  - Θ – текстове використання терміна;
  - Ω – законодавча база, що регламентує дії, позначені терміном.
- Ураховуючи зазначені підходи й принципи, презентуємо зразки словникових статей.

Зразки словникових статей

Адміністративне правопорушення (с.р.; -ень, мн.) адмін. (**АП**) – протиправна, винна (умисна або необережна) дія чи бездіяльність, що посягає на громадський порядок, власність, права і свободи громадян, на встановлений порядок управління і за яку законом передбачено адміністративну відповідальність. Δ Особа, яка вчинила **АП**, підлягає відповідальності на підставі закону, що діє під час і за місцем вчинення правопорушення. Провадження у справах про **АП** ведеться на підставі закону, що діє під час і за місцем розгляду справи про правопорушення. Θ У судовому засіданні особа зі складеним протоколом не погодилася у зв'язку з відсутністю складу **адміністративного правопорушення**, обґрунтовуючи це тим, що органи податкової поліції не мають повноважень щодо огляду речей та транспортних засобів (з преси). Див. **адміністративний проступок**.

Ω Адміністративна відповідальність за правопорушення, передбачені Кодексом України про **АП**, настає, якщо ці порушення за своїм характером не тягнуть за собою відповідно до закону кримінальної відповідальності. **АП** визнається вчиненим умисно, коли особа, яка його вчинила, усвідомлювала протиправний характер своєї дії чи бездіяльності, передбачала її шкідливі наслідки і бажала їх або свідомо допускала настання цих наслідків. **АП** визнається вчиненим із необережності, коли особа, яка його вчинила, передбачала можливість настання шкідливих наслідків своєї дії чи бездіяльності, але легковажно розраховувала на їх відвернення або не передбачала можливості настання таких наслідків, хоч повинна була й могла їх передбачити. Адміністративній відповідальності підлягають особи, які досягли на момент вчинення **АП** шістнадцятирічного віку (статті 9–12 Кодексу України про адміністративні правопорушення).

Затримання (с.р.; -ань, мн.), опер. – позбавлення можливості вільного

пересування особи, групи осіб – порушників правопорядку. **Δ** У разі опору того, кого затримують, якщо інші заходи не спонукають порушника (підозрюваного) передати себе під варту, застосовуються прийоми рукопашного бою, спеціальні засоби, штурм споруд (транспорт), вогнепальна зброя. **Θ** *Правоохоронці затримали десятох правопорушників. Вживаються заходи для затримання ще одного, який переховується за кордоном* (з преси). Див. **взяття під варту**.

Ω Уповноважена службова особа має право без ухвали слідчого судді, суду затримати особу, підозрювану у вчиненні злочину, за який передбачене покарання у виді позбавлення волі, лише у випадках: (1) якщо цю особу застали під час вчинення злочину або замаху на його вчинення; (2) якщо безпосередньо після вчинення злочину очевидець, у тому числі потерпілий, або сукупність очевидних ознак на тілі, одязі чи місці події вказують на те, що саме ця особа щойно вчинила злочин; (3) якщо є обгрунтовані підстави вважати, що можлива втеча з метою ухилення від кримінальної відповідальності особи, підозрюваної у вчиненні тяжкого або особливо тяжкого корупційного злочину, віднесеного законом до підслідності Національного антикорупційного бюро України; (4) якщо є обгрунтовані підстави вважати, що можлива втеча з метою ухилення від кримінальної відповідальності особи, підозрюваної у вчиненні злочину, передбаченого статтями 255, 255-1, 255-2 Кримінального кодексу України [ККУ] (стаття 208 Кримінального процесуального кодексу України) [КПКУ].

Слідчо-оперативна група (*ж.р.; -, мн.*) *досудов.* (**СОГ**) – організаційна форма взаємодії слідчих (дознавачів), працівників оперативних та інших підрозділів поліції з метою виявлення, фіксації, вилучення слідів кримінального правопорушення, речових доказів, установлення свідків та потерпілих, встановлення осіб, які його вчинили, з'ясування обставин, що мають значення для кримінального провадження.

Δ Під час розслідування члени **СОГ** повинні вживати всіх передбачених законом заходів для виявлення причин вчинення злочину та умов, котрі цьому сприяли. Причинами злочину вважаються соціальні явища, що викликали його вчинення. **Θ** *На виклик виїхала слідчо-оперативна група та працівники профільних служб. На місці події виявили тіло чоловіка без ознак життя. Медики констатували його смерть* (поліція Тернопільської області).

Ω Працівникам та поліцейським, що перебувають у складі **СОГ**, у разі отримання від диспетчера (оперативного чергового) за допомогою планшетного пристрою або іншим шляхом завдання про здійснення реагування на правопорушення або подію, необхідно: (1) за наявності планшетного пристрою проставити в системі «Інформаційний портал Національної поліції України» відповідні відмітки про прийняття виклику, прибуття на місце події, закінчення виконання завдання, обставини правопорушення та результати реагування. Такі відмітки проставляються невідкладно після прийняття виклику, прибуття на місце події та після закінчення виконання завдання; (2) негайно виїхати на місце події. Рекомендований час збору до виїзду для основних і додаткових **СОГ** при чергуванні за місцем розташування підрозділу – до 5 хвилин; при перебуванні за місцем проживання – до 20 хвилин; (3) після прибуття на місце події слідчий (дознавач) або уповноважена старшим **СОГ** особа негайно інформує оперативного чергового (диспетчера) про час фактичного прибуття, обставини та попередню кваліфікацію вчиненого кримінального правопорушення, за наявності підстав – про залучення додаткових сил і засобів для документування обставин учиненого кримінального правопорушення; (4) після з'ясування обставин події слідчий (дознавач) або уповноважена старшим **СОГ** особа (у разі потреби) додатково інформує оперативного чергового (диспетчера) щодо уточнення кваліфікації кримінального правопорушення. Після закінчення роботи на місці події старший **СОГ** доповідає про це оперативному черговому (диспетчеру) та діє за його вказівками; (5) на місці події члени **СОГ** та інші працівники поліції діють відповідно до вимог Інструкції з організації взаємодії органів досудового розслідування з іншими органами та підрозділами Національної поліції України в запобіганні кримінальним правопорушенням, їх виявленні та розслідуванні, затвердженій наказом Міністерства внутрішніх справ України № 575 від 07.07.2017; (6) після закінчення обслуговування виклику слідчий (дознавач) або уповноважена старшим **СОГ** особа за допомогою планшетного пристрою вносить до системи «Інформаційний портал Національної поліції України» детальну інформацію про результати виїзду на місце події та вжиті заходи, а також корисну інформацію щодо осіб, речей, виконаних дій, а також фотозображення, що може сприяти

в установленні осіб, які учинили злочини, та/або про виконання інших службових завдань (наказ Міністерства внутрішніх справ України № 357 від 27.04.2020 «Про затвердження Інструкції з організації реагування на заяви і повідомлення про кримінальні, адміністративні правопорушення або події та оперативного інформування в органах (підрозділах) Національної поліції України»).

Список умовних скорочень використаних джерел:

(ДСНП) Дисциплінарний статут Національної поліції України, затверджений Законом України від 15.03.2018 № 2337-VIII. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2337-19#Text>.

(ПЗПСППНП) Про затвердження Порядку складання Присяги працівника поліції: наказ Міністерства внутрішніх справ України від 09.11.2015 № 1453. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1487-15#Text>.

(ЗУПНП) Закон України «Про Національну поліцію» від 02.07.2015 № 580-VIII. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19#Text>.

(КУпАП) Кодекс України про адміністративні правопорушення. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80731-10#Text>.

(ККУ) Кримінальний кодекс України. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14>.

(КПКУ) Кримінальний процесуальний кодекс України. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17#Text>.

Висновки. Отже, досконале володіння термінологією – це запорука успішного виконання фахових завдань у будь-якій галузі професійної діяльності, і поліцейської зокрема. Уміти розкривати значення основних понять, оперувати ними відповідно до посадових обов'язків, знати їхню сутність і специфіку визначає здатність поліцейського до врегулювання професійних ситуацій, виконання безпосередніх завдань. Досконале володіння визначеним комплексом термінів є безумовною ознакою високої загальної і професійної культури, важливим показником рівня підготовки сучасного поліцейського.

«Словник сучасного поліцейського» – це термінологічне джерело, котрим можуть послуговуватися у своїй діяльності не лише працівники поліції, але й юристи, судово-медичні експерти, науковці, курсанти, майбутні поліцейські, а також широке коло читачів, які цікавляться проблемами термінології сучасного поліцейського. Перспективною подальших досліджень є розширення цього видання, що на сьогодні є фрагментарною спробою узагальнення термінологічного апарату службовця Національної поліції України.

Список використаних джерел

1. Бойко І. В. Основні види поліцейської діяльності в Україні. *Науковий вісник публічного та приватного права*. 2018. Вип. 3. Т. 1. С. 117–124.

2. Д'яков А. С., Кияк Т. Р., Куделько З. Б. Основи термінотворення. Семантичні та соціолінгвістичні аспекти. Київ : Видавничий дім «KM Academia», 2000. 2018 с.

3. Кодекс України про адміністративні правопорушення : Закон України від 07.12.1984. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80731-10>.

4. Комова М. В. Класифікація термінологічних словників. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка». Серія «Проблеми української термінології»*. 2008. № 620. С. 144–147.

5. Космеда Т. А., Осіпова Т. Ф. Комунікативний кодекс українців у пареміях: тлумачний словник нового типу. Дрогобич : Коло, 2010. 272 с.

6. Кримінальний кодекс України : Закон України від 05.04.2001. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text>.

7. Кримінальний процесуальний кодекс України : Закон України від 13.04.2012. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17#Text>.

8. Кучеренко О. Ф. Проблеми формування, функціонування та розвитку української пожежно-технічної терміносистеми : автореф. дис. ... канд. філол. наук : 10.02.01. Харків, 2003. 19 с.

9. Любченко М. І. Юридична термінологія: поняття, особливості, види : монографія. Харків : ТОВ «Видавництво права людини», 2015. 280 с.

10. Медведь О. В. До уточнення характеру та рівневої типології термінологічної системності. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка». Серія «Проблеми української термінології»*. 2008. № 620. С. 45–48.

11. Про затвердження Інструкції з організації реагування на заяви і повідомлення про кримінальні, адміністративні правопорушення або події та оперативного інформування в органах (підрозділах) Національної поліції України : наказ Міністерства внутрішніх справ України від 27.04.2020 № 357. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0443-20#Text>.

12. Тараненко О. О. Новий словник української мови: концепція і принципи укладання словника. Київ ; Кам'янець-Подільський, 1996. 172 с.

*Надійшла до редакції 15.01.2024
Прийнято до опублікування 23.01.2024*

References

1. Boiko, I. V. (2018) Osnovni vydy politseiskoi diialnosti v Ukraini [The main types of police activity in Ukraine]. *Naukovyi visnyk publichnoho ta pryvatnoho prava*. Vyp. 3. T. 1, pp. 117–124. [in Ukr.].
2. Diakov, A. S., Kyiak, T. R., Kudelko, Z. B. (2000) Osnovy terminotvorennia. Semantychni ta sotsiolinhvistychni aspekty [Basics of terminology. Semantic and sociolinguistic aspects]. Kyiv : Vydavnychiy dim «KM Academia». 2018 p. [in Ukr.].
3. Kodeks Ukrainy pro administratyvni pravoporushennia [The Code of Ukraine on Administrative Offenses] : Zakon Ukrainy vid 07.12.1984. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80731-10>. [in Ukr.].
4. Komova, M. V. (2008) Klasyfikatsiia terminolohichnykh slovnykiv [Classification of terminological dictionaries]. *Visnyk Natsionalnoho universytetu «Lvivska politehnika». Seriia «Problemy ukrainskoi terminolohii»*. № 620, pp. 144–147. [in Ukr.].
5. Kosmeda, T. A., Osipova, T. F. (2010) Komunikatyvnyi kodeks ukraintsv u paremiakh: tлумachnyi slovnyk novoho typu [The communicative code of Ukrainians in paremias: an explanatory dictionary of a new type]. Drohobych : Kolo. 272 p. [in Ukr.].
6. Kryminalnyi kodeks Ukrainy [The Criminal Code of Ukraine] : Zakon Ukrainy vid 05.04.2001. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text>. [in Ukr.].
7. Kryminalnyi protsesualnyi kodeks Ukrainy [The Criminal Procedure Code of Ukraine] : Zakon Ukrainy vid 13.04.2012. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17#Text>. [in Ukr.].
8. Kucherenko, O. F. (2003) Problemy formuvannia, funktsionuvannia ta rozvytku ukrainskoi pozhezhno-tekhnichnoi terminosystemy [Problems of the formation, functioning and development of the Ukrainian fire-technical terminology system] : avtoref. dys. ... kand. filol. nauk : 10.02.01. Kharkiv. 19 p. [in Ukr.].
9. Liubchenko, M. I. (2015) Yurydychna terminolohiia: poniattia, osoblyvosti, vydy [Legal terminology: concepts, features, types] : monohrafiia. Kharkiv : TOV «Vydavnytstvo prava liudyny». 280 p. [in Ukr.].
10. Medved, O. V. (2008) Do utochnennia kharakteru ta rivnevoi typolohii terminolohichnoi systemnosti [To clarify the nature and level typology of terminological systematicity]. *Visnyk Natsionalnoho universytetu «Lvivska politehnika». Seriia «Problemy ukrainskoi terminolohii»*. № 620, pp. 45–48. [in Ukr.].
11. Pro zatverdzhennia Instruksii z orhanizatsii reahuvannia na zaiavy i povidomlennia pro kryminalni, administratyvni pravoporushennia abo podii ta operatyvnoho informuvannia v orhanakh (pidrozdilakh) Natsionalnoi politsii Ukrainy [On the approval of the Instructions on the Organization of Response to Statements and Notifications of Criminal, Administrative Offenses or Events and Operational Information in Bodies (Units) of the National Police of Ukraine] : nakaz Ministerstva vnutrishnykh sprav Ukrainy vid 27.04.2020 № 357. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0443-20#Text>. [in Ukr.].
12. Taranenko, O. O. (1996) Novyi slovnyk ukrainskoi movy: kontsepsiia i pryntsyipy ukladannia slovnyka [The new dictionary of the Ukrainian language: the concept and principles of compiling the dictionary]. Kyiv ; Kamianets-Podilskyi. 172 p. [in Ukr.].

ABSTRACT

Liliya Udovichenko. «The Dictionary of Contemporary Policeman» as a tool for professional activity. The article outlines the principles of creating «The Dictionary of Contemporary Policeman» and emphasizes its relevance. Analysis of scientific and lexicographic works revealed the absence of linguistic research on Ukrainian police terminology as a system. The importance of mastering professional terminology skills during the performance of police duties is highlighted.

The paper addresses the challenges of isolating police terminology concerning other professional languages, particularly legal, military, medical, and various related fields (public, economic, administrative, technical, etc.). The systematic nature and specificity of police terminology are substantiated.

A multi-level source base for the dictionary is outlined, comprising legislative normative documents regulating law enforcement, results of contemporary scientific research in the field, and educational-scientific resources such as textbooks, manuals, dictionaries, handbooks, etc. Terminology selection takes into account the specifics of performing police duties, especially in wartime conditions.

General approaches and principles of creating «The Dictionary of Contemporary Policeman» are characterized. The alphabetical principle is identified as the main principle for organizing entries in the lexicographic work. The registered unit is presented based on accentuation and sectoral parameters, as well as the parameter of organizing auxiliary sections, alphabet-nesting principle, grammatical

parameterization principles, and cross-references.

The structure of a dictionary entry is proposed according to the professional functions of the presented lexicographic work, and three examples outlining plans for its expansion are provided.

«The Dictionary of Contemporary Policeman» will facilitate the formation of a specialized system of concepts, meeting the needs of professional police activities.

Keywords: «The Dictionary of Contemporary Policeman», Ukrainian police terminology (UPT), professional language, lexicographic principles, dictionary entry, registered unit, professional police activity.

УДК 343.132

DOI: 10.31733/2078-3566-2024-1-415-421

Євген ЯКОВИХ©

аспірант

(Національний університет
«Одеська юридична академія»,
м. Одеса, Україна)

ТЕОРЕТИКО-ПРАВОВІ ТА ПРАКТИЧНІ ПИТАННЯ РЕАЛІЗАЦІЇ КОНВЕНЦІЙНОГО ПРАВА ВЛАСНОСТІ ПРИ ЗДІЙСНЕННІ ТИМЧАСОВОГО ВИЛУЧЕННЯ МАЙНА В КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОВАДЖЕННІ

Гарантії дотримання конвенційних прав особи є пріоритетом кожної держави. Водночас на практиці трапляються випадки непропорційного втручання у права особи та їх наступного обмеження органами державної влади.

У представленому дослідженні проаналізовано необхідність дотримання конвенційних гарантій права власності особи під час здійснення кримінального провадження, зокрема під час застосування такого заходу забезпечення, як тимчасове вилучення майна. Відсутність у КПК України чіткої регламентації строку перебування тимчасово вилученого майна в такому статусі призводить до грубого порушення фундаментальних принципів права і позбавляє законного власника (особу, права якої порушено) адекватного правового захисту.

Ключові слова: майно, право власності, механізм захисту права власності, тимчасове вилучення майна, арешт майна, принцип правової визначеності, відсутність механізму повернення тимчасово вилученого майна.

Постановка проблеми. Кримінальне процесуальне законодавство України містить низку норм, спрямованих на врегулювання питань захисту права власності, котре може бути обмежене при здійсненні кримінального провадження. Однак деякі аспекти потребують більш чіткого унормування для однакового розуміння і застосування, зокрема, це стосується питань тимчасового вилучення майна.

Аналіз публікацій, в яких започатковано вирішення цієї проблеми. Науковою розробкою питань, пов'язаних із теоретико-правовими та практичними проблемами тимчасового вилучення майна у кримінальному провадженні, займалися такі правники: В. Горошко, І. Гловюк, І. Галась, В. Жмудінський, С. Давиденко, В. Галаган, О. Колесников, О. Татаров, С. Смоков, Ю. Мирошніченко, Н. Моргун, О. Шило, О. Верхогляд-Герасименко та ін.

Метою статті є визначення проблеми регулювання правового статусу майна, котре було тимчасово вилучене під час затримання, огляду та обшуку, а також строків його перебування у такому статусі.

Виклад основного матеріалу. Одним із найбільш вагомих критеріїв оцінки рівня демократичності кожної держави є стан дотримання відповідними органами держави прав і свобод її громадян. Однак, враховуючи, що при суспільній взаємодії завжди виникає зіткнення інтересів великої кількості суб'єктів (як індивідуальних, так і групових), основним завданням держави в такому випадку є створення необхідних умов